

Problema celor trei corpuri

Pădurea întunecată

Capătul morții

LIU CIXIN

CAPĂTUL MORȚII

Traducere din limba engleză
de NINA IORDACHE

Mai 1453, E.C.

MOARTEA MAGICIANULUI

Oprindu-se să-și adune gândurile, Constantin al XI-lea dădu la o parte teancul cu hărți de apărare a orașului, își strânse cordo-nul veșmântului purpuriu și așteptă.

Simțul lui temporal era foarte precis: cutremurul veni în mo-mentul pe care-l așteptase, o mișcare seismică violentă și puternică ce părea să se fi născut din adâncul vintrelor Terrei. Candelabru-l de argint vibra, murmurând, iar un fir de praf care probabil adă-s-tase pe acoperișul Marelui Palat vreme de o mie de ani căzu și se împrăștie peste flăcările lumânărilor, unde particulele explodară în scânteieri miniaturale.

La fiecare trei ore – intervalul de timp necesar otomanilor să reîncarce una dintre monstruoasele lor bombarde proiectate de inginerul Orban –, ghiulele din piatră de câte o mie două sute de funți năruiau zidurile Constantinopolului. Acestea erau cele mai rezistente ziduri din lume: fuseseră construite de Theodosius al II-lea în timpul secolului al V-lea, fuseseră întărite și extinse în permanență și erau principalul motiv pentru care Curtea Bizanțului supraviețuise atâtor dușmani puternici.

Dar, cu fiecare lovitură, uriașele ghiulele de piatră scobeau acum găuri în ziduri, de parcă din ele ar fi mușcat un uriaș invizibil. Împăratul își putea imagina scena: în timp ce resturile produse de explozie umpleau aerul, puzderie de soldați și de civili alergau spre rănile proaspete din ziduri ca un roi de furnici curajoase sub un cer plin de praf. Umpleau gaura cu orice aveau la îndemână: felurite bucăți scoase din alte clădiri din oraș, saci de în umpluți cu pământ, covoare arăbești scumpe... Putea chiar să-și imagineze norul de praf, îmbibat de lumina soarelui care apunea, plutind lent spre Constantinopol ca un giulgiu auriu.

În timpul celor cinci săptămâni cât orașul fusese sub asediu, avuseseră loc șapte asemenea cutremure, la intervale regulate, zi de zi, ca bătăile unui ceas enorm. Era timpul și ritmul unei alte lumi, o lume a păgânilor. Față de aceste cutremure, sunetul ceasului de aramă cu cap dublu de vultur, din colț, ce reprezenta ora Creștinătății, părea slab.

Cutremurul slăbi în intensitate. După o vreme și cu mult efort, împăratul Constantin își concentra gândurile asupra realității prezente. Făcu un gest spre gardă, pentru a-i da de înțeles că e gata să-și primească vizitatorul.

Phrantzes, unul dintre miniștrii cei mai de nădejde, intră împreună cu o persoană zveltă și fragilă care-l urma la mică distanță.

– Ea e Elena.

Phrantzes se trase la o parte, lăsând loc femeii.

Împăratul o privi. Femeile nobile din Constantinopol preferau veșmintele împodobite cu elemente decorative sofisticate, în timp ce femeile de rând purtau haine albe simple și fără formă care le acopereau până la glezne. Dar această Elenă părea să fie o combinație între cele două tipuri de femei. În loc de tunica brodată cu fir de aur, purta o rochie albă, ca femeile de rând, dar, peste rochie, îmbrăcase o mantie luxoasă; cu toate acestea, în locul culorilor purpurii și roșu rezervate nobilimii, mantia era galbenă. Fața ei era încântătoare și senzuală, amintind de o floare care mai degrabă ar putezi de prea multă adorație decât să se vestejească în solitudine.

O prostituată, și probabil una care se descurca foarte bine.

Corpul îi tremura. Privea în jos, dar împăratul observă că avea o sclipire febrilă în ochi, ducând cu gândul la o tulburare și un zel rare pentru cei din clasa ei.

– Pretinzi că ești dotată cu puteri magice? Întrebă împăratul.

Dorea să sfârșească cât mai repede audiența. De obicei, Phrantzes era meticolos. Dintre cei aproape opt mii de soldați care apărau acum Constantinopolul, doar o mică parte proveneau din armata activă și aproximativ două mii erau mercenari genozezi. Phrantzes se ocupase de recrutarea restului de oameni, câte puțin de fiecare dată, dintre locuitorii orașului. Deși împăratul nu era neapărat interesat de această ultimă idee a lui, statutul acestui iscusit ministru presupunea măcar ascultarea lui.

– Da, îl pot ucide pe sultan, tremură vocea abia auzită a Elenei, ca niște fâșii de mătase adiind în vânt.

Cu cinci zile mai înainte, stând în fața palatului, Elena ceruse să-l vadă pe împărat. Când gărzile încercaseră s-o dea la o parte, ea le arătase un pachetel care îi uluise. Nu fuseseră siguri de ce le arăta, dar știuseră că nu era ceva ce ar fi trebuit ea să aibă. În loc să fie adusă în fața împăratului, fusese reținută și interogată despre modul în care intrase în posesia obiectului. Mărturia ei fusese confirmată și fusese dusă apoi în fața lui Phrantzes.

Phrantzes luă acum pachetelul, desfăcu pânza de in și puse conținutul lui pe biroul împăratului.

Privirea împăratului fu tot atât de uluită ca acelea ale soldaților, cu cinci zile în urmă. Dar, spre deosebire de aceștia, el știu imediat la ce se uita.

Cu mai mult de nouă secole înainte, în timpul domniei lui Iustinian cel Mare, meșteșugari iscușiți turnaseră două potire din aur pur, încrustate cu nestemate și strălucind de o frumusețe care tulbura sufletul. Cele două potire erau identice, cu excepția aranjamentului și a formelor nestematelor. Unul dintre acestea fusese păstrat pe rând de împărații bizantini, iar celălalt fusese sigilat, împreună cu alte comori, într-o încăpere secretă din fundația Hagiei Sophia, în anul 537 E.C., când a fost reconstruită marea biserică.

Strălucirea potirului din Marele Palat, cu care împăratul se obișnuise, pălise în timp, dar cel din fața lui arăta atât de luminos încât părea că fusese făcut cu doar o zi în urmă.

Nimeni nu crezuse la început mărturia Elenei, socotind că probabil furase potirul de la unul dintre stăpânii ei bogați. Deși mulți știau despre încăperea secretă de sub marea biserica, puțini cunoșteau locul exact unde se afla aceasta. În plus, încăperea secretă era înconjurată de pietre uriașe din fundație și nu existau uși sau tuneluri care să ducă la ea. Ar fi fost imposibil să intri în încăperea fără un efort ingineresc uriaș.

Cu patru zile înainte, însă, împăratul ordonase să fie adunate artefactele prețioase ale orașului, ca precauție pentru eventualitatea căderii Constantinopolului. Era o măsură disperată, deoarece știa prea bine că turcii blocaseră toate rutele de acces spre oraș și n-ar fi avut pe unde să scape cu toate aceste bogății.

Avusese nevoie de treizeci de salahori care lucraseră fără răgaz timp de trei zile, ca să intre în încăperea secretă, ai cărei pereți fuseseră clădiți din pietre tot atât de masive ca cele din Marea Piramidă a lui Kheops. În mijlocul încăperii se afla un sarcofag masiv de piatră, sigilat cu douăsprezece benzi de fier încrucișate. Mai avusese nevoie de încă o zi întreagă pentru tăierea benzilor de fier, înainte ca cei cinci salahori, sub privirea atentă a multelor gărzi, să reușească într-un final să ridice capacul sarcofagului.

Cei prezenți nu fură uluiți de comorile și de obiectele sacre ascunse acolo vreme de aproape o mie de ani, ci de ciorchinele de strugure de deasupra lor, care era încă proaspăt.

Elena susținuse că a lăsat un ciorchine de strugure în sarcofag cu cinci zile înainte și, după cum declarase, jumătate dintre struguri fuseseră mâncați, iar pe tulpina ciorchinului rămăseseră doar șapte boabe.

Salahorii verificară comorile pe care le găsiseră, comparându-le cu cele din lista aflată la interior, pe capacul sarcofagului de piatră, și nu lipsea nimic în afară de potir. Dacă potirul nu ar fi fost găsit la Elena și fără mărturia ei, toți cei prezenți ar fi fost executați, chiar dacă juraseră cu toții că încăperea și sarcofagul păreau intacte.

– Cum ai luat asta? Întrebă împăratul.

Corpul Elenei începu să tremure și mai puternic. Se părea că magia ei nu o ajuta să se simtă în siguranță. Îl privi pe împărat cu ochii plini de groază și îngăimă un răspuns:

– Locurile acelea... Le văd... Le văd ca și cum...

Se chinui să găsească cuvântul potrivit, apoi continuă:

– Sunt deschise...

– Poți să-mi arăți și mie? Ia ceva dintr-un recipient închis!

Elena dădu din cap, amuțind de spaimă și implorându-l din priviri pe Phrantzes. Phrantzes interveni:

– Ea zice că nu-și poate practica magia decât într-un anume loc. Dar nu poate dezvălui locul acela și nimeni nu trebuie s-o urmărească. Altfel, magia își va pierde de-a pururi puterea.

Elena dădu din cap viguros, în semn de aprobare.

– În Europa, ai fi fost deja arsă pe rug, spuse împăratul.

Elena se prăbuși și-și prinse pieptul cu brațele, ghemuindu-se. Silueta ei mică părea să fie a unui copil.

– Știi să ucizi? insistă împăratul.

Însă Elena nu reușea decât să tremure. După ce Phrantzes o rugă de mai multe ori, sfârși prin a încuviința din cap.

– Perfect, îi spuse împăratul lui Phrantzes. Pune-o la încercare.

Phrantzes o conduse pe Elena în jos, pe un șir lung de scări. Torțele din perete aruncau cercuri tulburi de lumină. Sub fiecare torță stăteau doi soldați înarmați, ale căror armuri reflectau lumina pe pereți în forme vii, licărind.

În cele din urmă, cei doi ajunseră la o pivniță întunecată. Elena își strânse mai tare mantia în jurul trupului. Aici era locul unde era depozitată, vara, gheața pentru palat.

Acum însă, nu era niciun fel de gheață. Un prizonier era ghemuit sub o torță, într-un colț; un ofițer anatolian, după îmbrăcăminte. Ochii lui fioroși, ca ochii unui lup, se holbau la Phrantzes și la Elena, de după barele de fier.

– Îl vezi? o întrebă Phrantzes.

Elena încuviință.

Phrantzes îi dădu un sac din piele de oaie:

– Poți pleca acum. Întoarce-te cu capul lui înaintea de venirea zorilor.

Elena scoase din sac un iatagan care strălucea în lumina torței ca o semilună. I-l dădu înapoi lui Phrantzes.

– Nu am nevoie de el.

Apoi urcă scările, dar pășea fără sunet. În timp ce trecu prin cercurile de lumină aruncate de torțe, păru să-și schimbe forma: când femeie, când pisică, până când silueta ei se făcu nevăzută.

Phrantzes se întoarse spre unul dintre ofițeri:

– Sporiți securitatea aici! spuse arătând spre prizonier. Nu-l pierdeți din ochi nicio clipă!

După plecarea ofițerului, Phrantzes făcu un semn și, dintre umbre, apăru un bărbat înfășurat în rasă neagră de călugăr.

– Nu te apropia prea mult de ea, spuse Phrantzes. Nu-i nimic dac-o pierzi, dar în niciun caz n-o lăsa să te descopere.

Călugărul încuviință și urcă scările cât mai silențios posibil, la fel ca Elena.

În noaptea aceea, Constantin dormi la fel de prost cum dormise de la începutul asediului Constantinopolului. Zdruncinăturile produse de bombardele grele îl trezeau de fiecare dată, tocmai atunci când era gata să ațipească. Înainte să se crape de ziuă, intră în biroul său, unde-l găsi pe Phrantzes care-l aștepta.

Uitase deja de vrăjitoare. Spre deosebire de tatăl său, Manuel al II-lea, și de fratele său mai mare, Ioan al VII-lea, Constantin era un om practic și înțelegea că cei care își puneau toate speranțele în miracole obișnuiau să-și sfârșească zilele înainte de vreme.

Phrantzes făcu semn spre ușă, iar Elena intră fără zgomot. Părea tot atât de înspăimântată ca ultima oară când o văzuse împăratul, iar mâna îi tremura în timp ce ridică sacul din piele de oaie.

Imediat ce Constantin văzu sacul, știu că-și pierduse vremea. Sacul era plat și nu curgea sânge din el. Era limpede că înăuntru nu se afla capul prizonierului.

Însă expresia de pe chipul lui Phrantzes nu părea să oglindească dezamăgirea. Mai degrabă părea deconcertat, tulburat de parcă pășea în vis.

– Nu a adus ce ne doream, nu-i așa? întrebă împăratul.

Phrantzes luă sacul de la Elena, îl plasă pe biroul împăratului și-l deschise. Îl privi fix pe împărat, de parcă se uita la o fantomă:

– Aproape că da.

Împăratul privi în sac. Pe fundul lui era ceva cenușiu și moale, ca seul de miel. Phrantzes apropie torța:

– Este creierul anatolianului.

– I-a tăiat craniul? întrebă Constantin, aruncându-i Elenei o privire piezișă.

Ea tremura pe sub mantie ca un șoarece îngrozit.

– Nu, cadavrul prizonierului părea intact. Am pus douăzeci de oameni, câte cinci în fiecare schimb, să-l urmărească atent din mai multe unghiuri. Și gărzile de la ușa pivniței au fost extrem de atente: n-ar fi putut intra nici musca acolo.

Phrantzes făcu o pauză, de parcă ar fi fost chinuit de propriile amintiri.

Împăratul îi făcu semn să continue.

– La două ore după ce a plecat, prizonierul a început să aibă convulsii și a căzut mort la pământ. Printre cei care au observat scena s-au numărat și un doctor grec experimentat, cât și veterani din mai multe războaie – niciunul nu și-a putut aminti de cineva care să moară în felul acela. O oră mai târziu, s-a întors și le-a arătat sacul. Doctorul grec a tăiat apoi craniul. Era gol.

Constantin cercetă creierul din sac. Era întreg și nu părea să fi suferit nicio urmă de vătămare. Organul acesta fragil fusese probabil scos cu foarte mare grijă. Constantin își concentrează privirea asupra degetelor Elenei, care strângeau reverele mantiei. Își imaginează degetele subțiri înaintând, culegând o ciupercă ascunsă prin iarba sau luând un boboc proaspăt din vârful unei rămurele...

Împăratul își ridică privirea spre perete, de parcă zărise ceva care se ridica deasupra orizontului îndepărtat. Palatul se cutremură de

lovitura unei alte bombarde gigant, dar, pentru prima oară, împăratul nu mai simți cutremurarea.

Dacă există miracole într-adevăr, acum e momentul să se manifeste.

Constantinopolul se afla la mare ananghie, dar poate că nu era totul pierdut. După cinci săptămâni de război sângeros, și inamicul suferise pierderi grele. În unele locuri, cadavrele turcilor formau grămezi care se înălțau până la ziduri, iar atacatorii erau și ei tot atât de epuizați ca apărătorii. Cu câteva zile în urmă, o flotă curajoasă din Genova străpunsese blocada Bosforului și intrase în Cornul de Aur, aducând provizii prețioase și oferind ajutor. Toată lumea credea că era vorba de avangarda unui sprijin mai consistent din partea Creștinătății.

Starea de spirit se înrăutățise în tabăra otomană. Majoritatea comandanților și-ar fi dorit în taină să accepte termenii de armistițiu oferit de Curtea Bizanțului și să se retragă. Motivul pentru care nu se retrăseseră încă îl constituia un singur bărbat.

Vorbea limba latină fluent. Era instruit în arte și în științe, iscusit în arta războiului și îl înecase fără să clipească pe fratele său în cadă, pentru a-și asigura propriul drum spre tron: decapitase o sclavă frumoasă în fața trupelor sale pentru a demonstra că nu putea fi ispitit de femei... Sultanul Mahomed al II-lea reprezentă osia în jurul căreia se mișcau roțile mașinii de război otomane. Dacă ar fi clacat, întreaga mașină s-ar fi nărui.

Poate că totuși avusese loc un miracol.

– De ce vrei să faci asta? întrebă împăratul, continuând să se uite la perete.

– Vreau să nu fiu uitată, răspuse Elena, care se așteptase la această întrebare.

Constantin încuviință. Banii sau comorile n-o atrăgeau câtuși de puțin pe această femeie: nu se inventase tainița sau zăvorul care s-o împiedice să ajungă la ce-și dorea. Cu toate acestea, o prostituată își dorea să aibă onoare.

– Ești o descendentă a cruciaților?

– Da.

Ea tăcu, apoi adăugă cu grijă:

– Dar nu dintr-a patra cruciadă.

Împăratul își puse mâna pe capul Elenei și ea îngenunche.

– Mergi în pace, copilă. Dacă-l ucizi pe Mahomed al II-lea, vei deveni salvatoarea Constantinopolului și vei fi onorată de toți ca o sfântă de-a pururi. O femeie sfântă din Orașul Sfânt.

La apus, Phrantzes o conduse pe Elena la zidurile de lângă Poarta Sfântului și Prea Cuviosului Roman Melodul.

Pe pământul din jurul zidurilor, nisipul devenise negru de la sângele muribunzilor: erau cadavre împrăștiate peste tot, de parcă plouase cu ele din ceruri. Puțin mai încolo, dinspre tunurile uriașe, peste câmpul de luptă, plutea un fum alb, absurd de ușor și de grațios. Iar dincolo de ele, tabăra otomană se întindea cât vedeai cu ochii, cu flamurile dese ca o pădure cu frunzele fluturând în briza umedă a mării, sub cerul cenușiu ca plumbul.

În cealaltă direcție, corăbiile de război otomane acopereau Bosforul ca un câmp de cuie negre de fier stând de strajă pe oglinda albastră a mării.

Elena închise ochii. *Este câmpul meu de luptă, este războiul meu.*

Îi reveniră în minte legende din copilărie, povești despre strămoșii ei, spuse de tatăl ei: în Europa, de cealaltă parte a Bosforului, era odată un sat în Provența. Într-o zi, se pogorâse peste sat un nor și din acel nor ieșise o armată de copii cu cruci roșii strălucind viu pe armurile lor, conduși de un înger. Strămoșul ei, un bărbat din sat, răspunsese chemării lor și navigase prin Mediterana ca să lupte pentru Dumnezeu în Țara Sfântă. Urcase în rang și devenise Cavaler Templier. Mai târziu, ajunsese la Constantinopol și întâlnise o femeie frumoasă, o luptătoare sfântă. Se îndrăgostiseră și dăduseră naștere acestei familii glorioase...

Mai apoi, când se făcuse mai mare, descoperise adevărul. Scheletul povestirii era adevărat: strămoșul ei chiar luase parte la Cruciața Copiilor. Se întâmplase imediat după ciuma care măturase toate satele, iar el se înrolase în speranța că-și va astâmpăra foamea. Când bărbatul coborâse de pe corabie, se trezise singur în Egipt, unde el și mai mult de zece mii de alți copii fuseseră vânduți

ca sclavi. După ani lungi de robie, reușise să scape și rătăcise până la Constantinopol, unde întâlnise cu adevărat o luptătoare care era un cavaler sfânt. Cu toate acestea, destinul ei nu fusese cu nimic mai fericit decât al lui. Imperiul Bizantin sperase că trupele de elită ale Creștinătății îi vor înfrânge pe păgâni. În schimb, se treziseră cu o armată de femei plâpânde și sărace ca niște cerșetoare. Curtea Bizanțului refuzase să le furnizeze cele trebuincioase acestor „luptătoare sfinte“, iar femeile-cavaler deveniseră prostituate.

Vreme de mai bine de un secol, „glorioasă“ familie a Elenei se chinuise să-și ducă traiul de azi pe mâine. Înainte de vremea tatălui ei, sărăcia familiei se adâncise. În fometată, Elena se apucase de meseria practică de propria ei strămoașă ilustră, dar, când tatăl ei aflase, o bătuse, spunându-i că o va omorî dacă o va mai prinde din nou... sau dacă nu-i va aduce clienții acasă, unde el să se tocmească pentru un preț mult mai bun și să păstreze banii „pentru ea“.

Elena plecase de acasă și începuse să trăiască și să-și practice meseria pe cont propriu. Fusese la Ierusalim și la Trabzon¹ și vizitase chiar și Veneția. Nu mai era înfometată și se îmbrăca în haine frumoase. Dar știa că nu se deosebea prin nimic de un fir de iarbă ce crește în glodul drumului: ascuns în tină și călcat în picioare de călători.

Și atunci, Dumnezeu îi oferi Elenei un miracol.

Însă, cu toate astea, ea nu urmă pilda Ioanei d'Arc, o altă femeie pe care o inspirase Dumnezeu. Ce primise Fecioara din Orléans de la Dumnezeu? Doar o sabie. În vreme ce Dumnezeu îi dăduse Elenei ceva ce o putea face să devină cea mai sfântă femeie în afară de Fecioara Maria...

– Uite, aceea e tabăra lui *el-Fatih*, Cuceritorul, zise Phrantzes, arătând departe, dincolo de Poarta Sfântului și Prea Cuviosului Roman Melodul.

Elena privi și ea și încuviință.

Phrantzes îi întinse un alt sac din piele de oaie:

– Înăuntru sunt trei portrete ale lui, din diferite unghiuri și îmbrăcat în haine diferite. Ți-am pus acolo și un cuțit – vei avea nevoie de el. Avem nevoie de capul lui întreg, nu numai de creier. E bine să aștepti până după căderea nopții. Nu va fi în cortul său în timpul zilei.

Elena acceptă sacul:

– Vă amintiți avertismentul meu.

– Desigur.

Nu mă urmăriți. Nu intrați în locul unde trebuie să mă duc eu. Altfel, magia nu va mai avea efect. Niciodată.

Spionul care o urmărise ultima oară, deghizat în călugăr, îi spusese lui Phrantzes că Elena fusese foarte atentă, se întorsese și mersese înapoi pe calea propriilor pași de mai multe ori, până să ajungă la cartierul Blachernae, o parte din oraș unde bombardamentul turcilor era cel mai puternic.

Spionul o urmărise pe Elena cum intrase în ruinele minaretului care fusese odată parte a unei moschei. Când Constantin poruncise să fie distruse moscheile din oraș, turnul acesta fusese lăsat așa cum era, deoarece, în timpul ultimei ciume, câțiva oameni bolnavi se refugiaseră înăuntru și muriseră și nimeni nu dorea să se apropie prea mult de acel loc. După începerea asediului, o ghiulea rătăcită lovise jumătatea de sus a minaretului.

Spionul, ținând seama de avertismentul lui Phrantzes, nu intrase în minaret. Dar îi chestionase pe cei doi soldați care intraseră acolo înainte să fie lovit de ghiuleaua rătăcită. Aceștia îi spuseră că intenționaseră să creeze un post de gardă la vârful structurii, dar renunțaseră după ce își dăduseră seama că nu e destul de înaltă. Spuneau că nu era nimic înăuntru cu excepția câtorva corpuri care putreziseră până ajunseseră niște schelete.

De data aceasta, Phrantzes nu mai trimisese pe nimeni s-o urmărească pe Elena. O privi cum își croia drum printre soldații înghesuți pe ziduri. Printre armurile pline de noroi și de sânge închegat, mantia ei colorată se distingea clar. Dar soldații epuizați nu-i dădeau nicio atenție. Coborî de pe ziduri și, fără să-și dea

¹ Trabzon este un oraș din nord-estul Turciei, situat pe coasta Mării Negre (n. tr.).